

Zijne Excellentie
Prof. Dr J.R.M. v.d. Brink,
Minister van Economische Zaken,
Bezuidenhout 30,
's-G r a v e n h a g e.

Hierbij doe ik Uwe Excellentie een uittreksel toekomen van de rede die ik mij voorstel te houden voor de Maatschappij van Handel en Nijverheid, waarbij in de laatste alinea, overigens met het nodige voorbehoud, de cijfers ter sprake zouden kunnen komen die mijn Bureau onlangs ten Uwe behoefte heeft berekend.

Gaarne zou ik van U vernemen of bij U tegen bepaalde passages van dit betoog bezwaren bestaan. Het zou de bedoeling zijn dat de rede werd uitgesproken op een nog niet precies vastgestelde datum in Januari.

DE DIRECTEUR VAN HET CENTRAAL PLANBUREAU,

(J. Tinbergen)

11

30 mbl.

ONTWERP SAMENVATTING VAN EEN VOORDRACHT TE HOUDEN VOOR HET
DEPARTEMENT 'S-GRAVENHAGE VAN DE NEDERLANDSE MAATSCHAPPIJ

VOOR HANDEL EN NIJVERHEID IN JANUARI 1951

DE ECONOMISCHE POSITIE IN DE AANVANG VAN 1951

In 1949 is het duidelijk geworden dat ons land een behoorlijk eind op weg was naar het economisch herstel. Het dekkingspercentage van de invoer door de uitvoer bedroeg ruim 70%. Het tekort op de betalingsbalans bedroeg volgens de gegevens van de Nederlandse Bank ongeveer f 300 miljoen. De uitvoer was in vergelijking tot het voorafgaande jaar naar volume met 50% gestegen en had voor een gedeelte de plaats ingenomen van de consumptie die met 3% gedaald was: juist de structuurwijziging die wij nodig hadden. Het resultaat van 1949 was echter bijzonder gunstig door de aanwezigheid van enkele factoren op welke geregelde terugkeer niet mag worden gerekend. Een goede oogst bij ons naast droogte bij de buurlanden leverde onze agrarische export met netto f 100 miljoen omhoog; eenzijdige liberalisatie van het Duitse verkeer gaf ons een extra bate van f 140 miljoen, terwijl ook in het Indonesische verkeer grotere exporten werden gemaakt dan voor de toekomst kunnen worden verwacht.

Sinds 1949 hebben enige belangrijke nieuwe ontwikkelingen zich doen gevoelen: de devaluatie, de liberalisatie en de gevolgen van de Koreaanse crisis. Als een voorbeeld van de berekeningen van het Centraal Planbureau is het wellicht belangwekkend iets te vermelden van de gevolgen van de devaluatie die verwacht werden en deze te vergelijken met de werkelijk opgetreden gevolgen. Berekend werd dat bij een looncompensatie, die

In 1949 is het duidelijk geworden dat ons land een behoorlijk eind op weg was naar het economisch herstel. Het dekkingpercentage van de invoer door de uitvoer bedroeg ruim 70%. Het tekort op de betalingsbalans bedroeg volgens de gegevens van de Nederlandse Bank ongeveer 300 miljoen. De uitvoer was in vergelijking tot het voorgaande jaar naar volume met 50% gestegen en had voor een gedeelte de plaats ingenomen van de consumptie die met 3% gedaald was: juist de structuurwijziging die wij nodig hadden. Het resultaat van 1949 was echter bijzonder gunstig door de aanwezigheid van enkele factoren op welke geregeld de terugkeer niet mag worden gerekend. Een goede oogst bij ons naast droogte bij de buurlanden vóór de onze agrarische export met netto 100 miljoen omhoog; aanzijldige liberalisatie van het Duitse verkeer gaf ons een extra bate van 140 miljoen, terwijl ook in het Indonesische verkeer grotere exporten werden gemaakt dan voor de toekomst kunnen worden verwacht.

Sinds 1949 hebben enige belangrijke nieuwe ontwikkelingen zich doen gevoelen: de devaluatie, de liberalisatie en de gevolgen van de Koreaanse crisis. Als een voorbeeld van de berekeningen van het Centraal Planbureau is het wellicht belangrijk bekend iets te vermelden van de gevolgen van de devaluatie die verwacht werden en deze te vergelijken met de werkelijk opgetreden gevolgen. Berekend werd dat bij een looncompensatie, die

voor de helft zou plaats vinden, de stijging van de kosten van levensonderhoud 8 à 10 % zou bedragen. Voorts dat het saldo op de betalingsbalans, dat voor 1949 zonder de gunstige factoren, op f 600 miljoen werd geraamd, zich zou verhogen tot f 900 miljoen. Daarnaast werd de verwachting uitgesproken dat tijdelijk zeer gunstige gevolgen zouden optreden, die echter niet zouden ^{blijven} bestaan, terwijl op de langere duur met de mogelijkheid van een gunstiger exportontwikkeling eveneens werd rekening gehouden. Deze laatste gevolgen laten zich uiteraard thans nog niet vaststellen. Wel is gebleken dat de allereerste zeer gunstige gevolgen (de bijzonder gunstige toestand van de betalingsbalans tussen September en December 1949) inderdaad maar tijdelijk was, terwijl tevens thans bekend is dat de totale stijging van de kosten van levensonderhoud ongeveer 10 % bedroeg voordat de tweede loonronde van 5% zijn intree deed. De ontwikkeling van de betalingsbalans in 1950 is inderdaad minder gunstig dan in 1949 en het betalingsbalansstekort bedraagt op het ogenblik ruim 2 milliard. Zowel de uitvoer als de invoer zijn echter na de Koreaanse crisis ^{meer} gestegen dan door het Planbureau voor het jaar 1950 was voorzien. ^{Daarbij} kon echter met de Koreaanse crisis nog geen rekening worden gehouden.

Een woord mag nog worden gezegd over de internationale gevolgen van de devaluatie. Zeer opvallend is de verbetering in de Engelse positie die thans zelfs heeft geleid tot het beëindigen van de Marshall-hulp. Toch verlieze men niet uit

voor de helft zou plaats vinden, de stijging van de kosten
 van levensonderhoud 8 à 10 % zou bedragen. Voorts dat het
 saldo op de betalingsbalans, dat voor 1949 zonder de gunstige
 factoren op 7.600 miljoen werd geraamd, zich zou verhogen
 tot 7.900 miljoen. Daarnaast werd de verwachting uitgespro-
 ken dat tijdelijk zeer gunstige gevolgen konden optreden, die
 echter niet konden voortduren, terwijl op de langere duur met
 de mogelijkheid van een gunstiger exportontwikkeling even-
 eens werd rekening gehouden. Deze laatste gevolgen laten zich
 nimmer thans nog niet vaststellen. Wel is gebleken dat de
 afsterfte zeer gunstige gevolgen (de bijzonder gunstige
 toestand van de betalingsbalans tussen September en December
 1949) inderdaad maar tijdelijk was, terwijl tevens thans bekend
 is dat de totale stijging van de kosten van levensonderhoud
 ongeveer 10 % bedroeg voor dat de tweede loonronde van 5% zijn
 intree deed. De ontwikkeling van de betalingsbalans in 1950
 is inderdaad minder gunstig dan in 1949 en het betalingsbalans-
 tekort bedraagt op het ogenblik ruim 2 miljard. Bovendien
 uitvoer als de invoer zijn echter na de Koreaanse crisis
 dan door het Planbureau voor het jaar 1950 was voorzien.
 Daarbij kon echter met de Koreaanse crisis nog geen rekening
 worden gehouden.

Een woord mag nog worden gezegd over de internationale
 gevolgen van de devaluatie. Zeer opvallend is de verbetering
 in de Engelse positie die thans zelfs heeft geleid tot het
 beëindigen van de Marshall-hulp. Toch verlieze men niet uit

balans: indien men reeds een deficit heeft, vergroot deze zich in evenredigheid met de prijsstijging, terwijl bovendien de invoerprijzen sterker zijn gestegen dan de uitvoerprijzen. Er is dus alle aanleiding om een groter betalingsbalansdeficit te vrezen voor zover althans de koopkracht bij het Nederlandse publieke en bedrijfsleven aanwezig is. Wat deze laatste kwestie betreft kan men hopen dat althans de geldruimte van de laatste jaren vrijwel is overwonnen, waardoor een automatische rem verkregen is op de uitgaven die het inkomen overtreffen. Dit kan op de omvang van de invoer een sanerende werking uitoefenen, indien althans onze uitvoer in toenemende mate afzetbaar blijkt in het buitenland en onze eigen productie met de invoer voldoende kan concurreren.

daardoor
 Voor en na blijft/het belang van een laag loon- en prijsniveau bestaan, zij het dat voorshands het reële loonniveau wellicht gehandhaafd kan blijven. Het grote belang van een verdergaande productieverhoging blijkt hieruit: ofschoon reeds veel nuttig werk is verricht door verschillende ondernemingen en bureaux is de indruk dat er nog steeds ruimte is voor een verdere verhoging van de productiviteit. Verschillende detailervaringen alsmede het lage cijfer van Nederland in vergelijking tot het buitenland bevestigen deze zienswijze. Er moet zowel worden gedacht aan het vervangen van ervaringstarieven door ^{be}rekenings-tarieven, waarbij een verhoging of opheffing van het loonplafond kan optreden, alsook aan ploegenarbeid en specialisatie van

balans: indien men reeds een deficit heeft, vergroot deze zich in evenredigheid met de prijsstijging; terwijl bovendien de invoerprijzen sterker zijn gestegen dan de uitvoerprijzen. Er is dus alle aanleiding om een groter betalingsbalansdeficit te vreesen voor zover althans de koopkracht bij het Nederlandsche publieke en bedrijfsleven aanwezig is. Wat deze laatste kwestie betreft kan men hopen dat althans de geldruimte van de laatste jaren vrijwel is overwonnen, waardoor een automatische rem verkregen is op de uitgaven die het inkomen overtreffen. Dit kan op de omvang van de invoer een zannende werking uitoefenen, indien althans onze uitvoer in toenemende mate afzetbaar blijft in het buitenland en onze eigen productie met de invoer voldoende kan concurreren.

Voer en na blijft het belang van een laag loon- en prijs-niveau bestaan, zij het dat voorschanda het reële loonniveau wellicht gehandhaafd kan blijven. Het grote belang van een verdergaande productieverhoging blijkt hieruit: ofschoon reeds veel nuttig werk is verricht door verscheidende ondernemingen en bureaus is de indruk dat er nog steeds ruimte is voor een verdere verhoging van de productiviteit. Verschillende detailveraringen alsmede het lage cijfer van Nederland in vergelijking tot het buitenland bevestigen deze zienswijze. Er moet zowel worden gedacht aan het vervangen van ervaringsstarieven door ^{de} tariefstarieven, waarbij een verhoging of ophelling van het loonplafond kan optreden, als ook aan ploegenarbeid en specialisatie van

ondernemingen. Amerikaanse ondernemers menen ook herhaaldelijk mogelijkheden tot verhoging van efficiëntie zonder veel kosten bij onze bedrijven waar te nemen.

Overigens kunnen ook bepaalde handelsmarges zonder bezwaar verder omlaag gebracht worden. De tijd is gekomen voor initiatieven van het bedrijfsleven in deze richting en het stemt tot voldoening dat verschillende bedrijven reeds blijkt hebben gegeven dit in te zien. Men kan door eigen initiatieven de noodzaak voor de Regering tot ingrijpen verkleinen.

ondernemingen. Amerikaanse ondernemers menen ook herhaaldelijk mogelijkheden tot verhoging van efficiëntie zonder veel kosten bij onze bedrijven waar te nemen.

Overigens kunnen ook bepaalde handelswarges zonder bezwaar verder ontslag gebracht worden. De tijd is gekomen voor initiatieven van het bedrijfsleven in deze richting en het stemt tot voldoening dat verschillende bedrijven reeds blijk hebben gegeven dit in te zien. Men kan door eigen initiatieven de noodzaak voor de Regering tot ingrijpen verminderen.